Over schetsen

Jeanne Dekkers

About sketching

Jeanne Dekkers

11
Denken op papier
Alexander Tzonis

15
De kracht van schetsen
Een gespek over schetsen tussen Jo Coenen en Jeanne Dekkers
Joep Habets

57
Projecten
1970–2005

219
In het teken van schetsen
Jeanne Dekkers

Biografie 228
Medewerkers 229
Bibliografie 230

11
Thinking on paper
Alexander Tzonis

15
The power of sketching
A conversation about sketching with Jo Coenen and Jeanne Dekkers
Joep Habets

57
Projects
1970–2005

219
Under the banner of sketching
Jeanne Dekkers

Biography 228
Collaborators 229
Bibliography 230

In het teken van schetsen

Jeanne Dekkers

Al jarenlang wilde ik een boek maken over mijn visie op het vak en mijn projecten. De inhoudsopgave lag al klaar, de schetsen waren geordend en de teksten in aanzet. Een heel groot en dik boek dat uitmunt in compleetheid zou het worden. Echter in gesprek met Reynoud Homan werd een ander idee geboren. Waarom niet bij het begin beginnen? Waarom zoek ik ver terwijl het antwoord voor me ligt? Mijn eigen schetsboek! Een boek met schetsen, schetsen die ik overal maak, schetsen die mijn gedachten verbeelden. Schetsen die de geboorte van een gebouw laten zien, het plezier in het vak. Er is een selectie van de schetsen in chronologische volgorde gemaakt, afgewisseld met feitelijke informatie over de ontworpen en gerealiseerde projecten. Alexander Tzonis, Jo Coenen en Joep Habets hebben bijgedragen met teksten over schetsen.

Schetsen is mijn belangrijkste gereedschap tijdens het ontwerpen. Het schetsen staat voor zoeken. Op een directe wijze wordt intuïtie verbonden met ratio. Het schetsen verbindt verschillende werelden op één moment, ordent het denken, verkent de geest en tekent de ervaringen op. Als een zoektocht langs verschillende wegen verkent het schetsen het nieuwe en laat meerdere oplossingen tegelijk zien.

In schetsen worden ruimtelijke en visuele ervaringen die opgeslagen zijn in de herinnering gebruikt om een nieuwe werkelijkheid te construeren. Alle gebouwen die ontworpen, gezien of bestudeerd zijn, zijn onderdeel van mijn ervaring en geheugen, zodat deze tijdens het schetsen moeiteloos ingezet worden. Het schetsen biedt de ruimte om te dromen en te creëren hetgeen voorheen niet bestond. Het vormt het kader van waaruit gebouwen en omgevingen ontworpen en gerealiseerd worden. Zijn de schetsen eenmaal ontstaan, dan gaan ze een eigen leven leiden. Ze worden bestudeerd en getoetst. Ze worden een leidraad voor verdere ontwikkelingen.

Het schetsen wordt gevoed door een diep gevoel voor, en kennis van ruimte en massa, stedenbouw en architectuur, materiaal en detail, emotie en psyche. Daardoor wordt de schets trefzeker en heeft het de kracht om het ontwerpproces te begeleiden. Immers, de zoekende lijnen herbergen de essentie van het ontwerp. Daarin is de ziel van het gebouw aangegeven, een visie op de plek gegeven, is er een beeld van licht en ruimte en een eerste aanzet van kleur en materiaal. Eigenlijk vormt de schets het embryo van het gebouw.

Het graf van het onze-lieve-heersbeestje Het graf van het onze-lieve-heersbeestje is het meest poëtische antwoord op een ontwerpopgave dat ik ken. Mijn oudste dochter maakte dit graf op zesjarige leeftijd in de tuin. Ze vond een dood onze-lieve-heersbeestje en wilde het niet zo maar weggooien. Het respect voor het leven en voor de

Under the banner of sketching

Jeanne Dekkers

For years I have wanted to create a book about my vision of the architectural profession and my projects. The table of contents was ready, the sketches in order and the texts partly written. It was to be an extremely large book, a tome that would excel in its completeness. In a conversation with Reynoud Homan, however, another idea was conceived. Why not begin at the beginning? Why look in the distance when the answer lies before me? My own sketchbook! A book with sketches – sketches that I draw everywhere, sketches that represent my thoughts. Sketches that show the birth of a building, the pleasure of the profession. A selection of sketches was made in chronological order, alternating with factual information about the projects that were designed and realized. Alexander Tzonis, Jo Coenen and Joep Habets have contributed texts about sketching.

Sketching is my most important tool while designing. Sketching stands for searching. It connects intuition to reason in a direct way. Sketching connects different worlds at a single moment, orders the thought process, explores the mind and chronicles experiences. Like a quest down many different roads, sketching explores the new and comes up with a variety of solutions simultaneously.

In sketching, spatial and visual experiences stored in memory are used to construct a new reality. All the buildings I have designed, observed or studied are part of my experience and memory, so I can apply them effortlessly while sketching. Sketching gives you room to dream and to create that which did not previously exist. It is the framework from which buildings and environments can be designed and realized. Once the sketches have been created, they begin to live a life of their own. They are studied and tested. They become the guiding principle for further developments.

Sketching is nurtured by a deep feeling and knowledge of space and mass, urban development and architecture, material and detail, emotion and psyche. This makes the sketch effective, and it has the power to guide the design process. After all, the probing lines harbour the essence of the design. That is where the soul of the building is to be found, where a vision of the place is imparted, where there is an image of light and space and a first attempt at colour and material. In fact the sketch is the embryo of the building.

The ladybird grave The ladybird grave is the most poetic response to a design assignment that I know of. My oldest daughter made this grave in the garden when she was six years old. She found a dead ladybird and didn't want to simply throw it away. A respect for both life and death moved her to make a grave. She kneaded some soil around the

dood bewoog haar een graf te maken. Ze kneedde wat aarde om het dode beestje en stak er een roze parasolletje doorheen. Een nieuwe vorm ontstond. Het graf was geboren.
Het ontstaan van het graf brengt me tot de wortels van mijn vak. Het denkproces, gebaseerd op respect en creativiteit, is de bron van het ontwerp. Het kijken en luisteren naar de opgave, tezamen met het analyseren van de plek vormt het uitgangspunt voor de oplossing.
Vergelijkbaar is het ontstaan van een nederzetting in de woestijn waar in een klimaat van zand en wind keerwanden worden geplaatst.
De wind waait het zand tegen de wanden en er ontstaat een prachtig patroon van lijnen. Dit vormt als vanzelf het kader voor beschutte plekken voor bewoning. Een kleine ingreep in het landschap levert een heel nieuw beeld op, dat meer is dan de som der delen.
Op een vergelijkbare wijze is het kinderdagverblijf voor de Universiteit Twente ontstaan. In de openheid van een weide op het landgoed De Drienerburght reageert de plattegrond vrijelijk op de oriëntatie van de plek. De ene helft van de kinderruimten is op de ochtendzon en de andere helft op de middagzon gesitueerd.
Een ander voorbeeld is het ontwerp voor de uitbreiding van het stadhuis te Utrecht. De vele historische elementen op de plek tezamen met de opgave om het stadhuis opnieuw betekenis te geven, zijn aanleiding voor het ontwerp. Een nieuw stadsplein wordt voorgesteld, waarop de raadzaal centraal is gesitueerd als het lichtend centrum voor de democratie. Oude elementen krijgen opnieuw betekenis en nieuwe elementen worden toegevoegd zodat er een nieuwe totaliteit ontstaat, waarbij de aanwezige elementen gerespecteerd en versterkt worden.

dead insect and put a little pink umbrella in it. A new form was created. The grave was born.
The creation of the grave brings me to the roots of my profession. The thinking process, based on respect and creativity, is the source of the design. Observing and listening to the assignment, together with an analysis of the location, is the starting point for a solution.
The creation of a settlement in the desert is comparable, in which retaining walls are erected for protection against the sand and wind. The wind blows the sand against the walls, and a magnificent pattern of lines emerges. This establishes, as if automatically, the framework for protected habitable areas. A minor intervention in the landscape provides a new image that is more than the sum of its parts.
The crèche at the University of Twente was created in similar fashion. The plan responded freely to the location's orientation in the openness of the field on the Drienerburght estate. One half of the space for the children is situated in the morning sun, while the other half is in the afternoon sun.
Another example is the design for the expansion of the town hall in Utrecht. The location's many historical elements, as well as the assignment to make the town hall meaningful again, are motivations for the design. A proposal for a new town square is being made, in which the council chamber is situated centrally, like a shining example of democracy. Old elements will be given new meaning and new elements will be added to create a new whole, in which the present elements will be respected and enhanced.

Ruimte komt tot leven Mijn dochter vroeg waarom alles wat in de natuur dood gaat, op de grond valt. Dit bracht mijzelf bij de vraag: zijn gebouwen dood? Zij bestaan immers uit een stapeling van dode materialen. Als gebouwen niet meer gebruikt en onderhouden worden, brokkelen ze af en verworden weer tot aarde. De lemen bouwsels zoals die in de primitievere culturen bewoond worden, zijn een heel direct voorbeeld daarvan. Maar ook hedendaagse constructies die in onbruik zijn geraakt, worden afgebroken en vallen als het ware op de grond.
Een gebouw van dode materie komt echter tot leven als mensen erin gaan wonen, de ruimten gebruiken en de leegte vullen. Dan krijgt het gebouw betekenis. Een gebouw dat niet goed bewoond of gebruikt wordt, komt nooit tot leven en is in die zin mislukt. Het verbeelden of en hoe een gebouw tot leven komt, is de essentie van iedere opgave.

Space comes to life My daughter asked why everything that dies in nature falls to the ground. This made me wonder: are buildings dead? After all, they are made of a stack of dead material. If buildings are no longer used or maintained, they crumble away and become earth once again. The mud structures that were used in primitive cultures are an immediate example of this. But contemporary constructions that fall into disuse are also demolished and crumble to the ground, as it were.
A building of dead matter, however, comes to life when people start living in it, using the spaces and filling the emptiness. Then the building takes on meaning. A building that is not properly used or lived in never comes to life and in that sense has failed. The representation or, and how a building comes to life is the essence of every assignment.

Een droom die landt Ieder gebouw is een antwoord op vele vragen, die wel of niet worden gesteld. Het ontwerpen van een gebouw begint met het kijken en luisteren naar de plek, het programma van eisen, de identiteit en de cultuur van de gebruiker. In een opgave worden de harde wensen en eisen helder geformuleerd. Daarnaast is het doorgronden van de niet zichtbare, doch zeer essentiële elementen van de opgave een kunst. Deze onzichtbare werkelijkheid wordt door mij gezocht en vertaald in een droom. Het ontwerpen van een gebouw begint immers met dromen, het denken over hoe het zou kunnen zijn. Architect en gebruikers moeten durven dromen om zo door de bestaande werkelijkheid nieuwe werelden te kunnen zien. Deze nieuwe beelden worden vertaald in schetsen waarin droom en realiteit met elkaar worden verbonden. De droom verbindt de analyses van de voorgenoemde eisen en uitgangspunten met elkaar tot een nieuw beeld en wordt de drager voor de verdere uitwerking. De droom landt, een gebouw wordt gerealiseerd.
In de droom voor het Limburgs Historisch Museum zag ik een gebouw, open naar de stad en het park met een kast waarin de pronkstukken uit het verleden opgeslagen liggen. Een rode wand herinnert aan de oude stadsmuur. Dit beeld is bijna letterlijk gebouwd. De ruimtelijke verbindingen zowel binnen als buiten werken zoals ik in de ontwerpschetsen bedacht had. Ook is het entreeplein zo ontworpen dat het een poort naar de binnenstad is geworden.

A dream that lands Every building is an answer to many questions that are or are not asked. The first step in designing a building is observing and listening to the location, the list of demands, the identity and the culture of the occupant. A design assignment clearly formulates the firm wishes and demands. Moreover, it is an art to penetrate the invisible yet very essential elements of the assignment. I search for this invisible reality and translate it into a dream. The designing of a building, after all, starts with dreaming, with thinking about how it could be. The architects and occupants must have the courage to dream so that they can see new worlds in the existing reality. These new images are translated into sketches in which dream and reality are connected to each other. The dream connects the analyses of the above-mentioned demands and starting points to each other to create a new image and becomes the vehicle for further elaboration. The dream lands, a building is realized.
In the dream for the Historical Museum in Limburg, I saw a building that opened to the city and the park, from which you could walk past a cabinet. The cabinet contained show-pieces from the past. Then you could walk through a red wall reminiscent of the old city wall, before diving into the secret of history. This image was almost literally built. The spatial associations both inside and outside function as I had envisioned in the design sketches. The designed entrance square was also a gateway to the city centre.

1998
Verbouwing woonhuis, Zeist
Familie Fokkema Andrae

1998
Verbouwing Kromstraat, Delft
Studio Bruno Ninaber van Eyben
In uitvoering

1998 –2003
Minkema College en sportvoorzieninge, Woerden
Minkema College Woerden, Gemeente Woerden

schets p 159

1998–1999
'Een droom die landt'
Tentoonstelling Jeanne Dekkers Architectuur
ABC Architectuurcentrum Haarlem (1998),
Architectuurcentrum Nijmegen (1998), Stadhuis
Apeldoorn (1999)

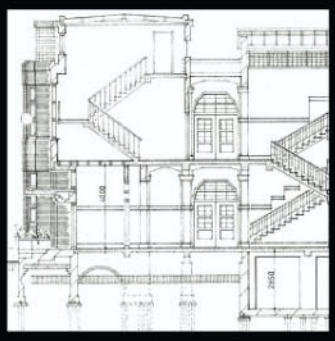

1998
Studie naar verbouwing Minkemalaan, Woerden
Minkema College Woerden

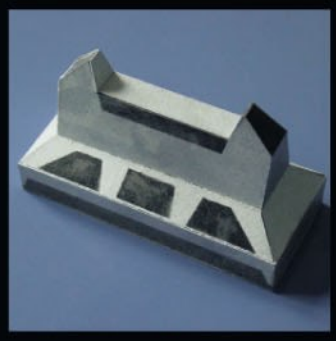

1998
Residentiewoningen De Waalsprong, Nijmegen
Wilma Bouw, Weert
Niet gerealiseerd

schets p 160,161

1998–2004
Politiebureau, Hengelo
Politie Midden en Noord Oost Twente

schets p 164, 165

1998
Centrumplan Ypenburg, Den Haag
Multi Vastgoed bv, Amstelland Vastgoed bv
Competitie
Niet gerealiseerd

1998
Studie naar nieuwbouw, Bilthoven
Werkplaats Kindergemeenschap Bilthoven
Niet gerealiseerd

1998
Vaarweg Lemmer–Delfzijl
Ministerie van Verkeer en Waterstaat,
provincies Groningen en Friesland
Competitie
Met Marijke de Goey, ABT Bouwtechniek,
De Wijde Blik en Paul Mijksenaar

1999
Beeldkwaliteitplan Waterburg, Oostburg
Gemeente Sluis
Niet gerealiseerd

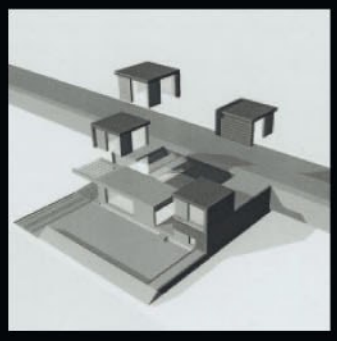

1999
Mattheus Ouderenwoningen, Delft
Ceres Projecten, Rijswijk
Niet gerealiseerd

schets p 166, 167

1999–2002
Kinderdagverblijf Plukkebol, Delft
Kindercentrum Plukkebol, Delft

schets p 166, 167

1999–2002
Buurthuis De Wending, Delft
Gemeente Delft

schets p 166, 167

1999
Woningen Damlaan, Leidschendam
Gemeente Leidschendam
Niet gerealiseerd

1999–2003
Kantoor Dienst Werk, Zorg & Inkomen,
Eindhoven
Gemeente Eindhoven

1999
Woningen Vossen Pigment, Venlo
HBG Vastgoed Eindhoven, Gemeente Venlo
Meervoudige opdracht
Niet gerealiseerd

schets p 169

1999
Bagijnhof, Dordrecht
Multi Vastgoed bv, Gouda, Gemeente Dordrecht
Niet gerealiseerd

1999
Studie Centrumplan, Ridderkerk
Gemeente Ridderkerk

2000–2004
Voorzieningenhart Oosterhout (Gld.)
Gemeente Nijmegen
Beeldende kunst Studio Job Smeets

2000–2002
Voorzieningen en appartementen,
Nieuw Loopveld, Amstelveen
Stadshart Amstelveen Ontwikkelingsmaatschappij
met MAB

2000
Masterplan sportstrook, Woerden
Gemeente Woerden

2000–2003
Interieur Senter, Centre Court, Den Haag
Senter Den Haag

schets p 170
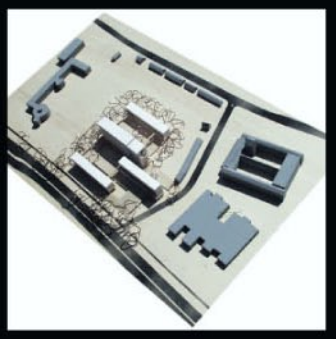
2000
Herontwikkeling terrein De Vredenburcht, Tilburg
Tilburgse Woonstichting Tiwos
Meervoudige opdracht
Niet gerealiseerd